

Lise öğrencisi ergenlerin akademik erteleme davranışlarının incelenmesi

A. Ensar UZUN^{1*}, M. Engin DENİZ²

Geliş tarihi / Received: 22.02.2017

Düzeltilerek geliş tarihi / Received in revised form: 25.02.2017

Kabul tarihi / Accepted: 03.03.2017

Özet

Bu araştırmanın amacı, farklı liselere devam eden ergenlerin akademik erteleme davranışlarının bazı değişkenler açısından İstanbul İli Başakşehir örnekleminde incelenmesidir. Bu çalışma 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında İstanbul İli Başakşehir İlçesi'nde bulunan Kayaşehir Anadolu Lisesi, Başakşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Celaleddin Ökten Anadolu İmam Hatip Lisesi olmak üzere toplam 3 lisede yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler 9, 10, 11 olmak üzere toplam 450 öğrencidir. 450 öğrencinin 226'sı kız 224'ü erkek öğrencidir.

Araştırmanın verileri “Akademik Erteleme Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı ile toplanmıştır. Grubun genel yapısına ilişkin bulgular frekans ve yüzde değerleriyle ortaya konulmuştur. Öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanları ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde erkeklerin akademik erteleme puanları yüksek çıkmıştır ($t=4,054$; $p<,001$). Lise türüne göre inceleme yaptığımızda anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F=2,94$; $p>,05$). Sınıf düzeylerine göre bakıldığında 9 ile 11. sınıf arasında 11. sınıf lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($F=8,61$; $p<,001$). Akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik erteleme puanları, yüksek algılayan öğrencilere göre daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır ($F=32,31$; $p<,001$).

Anahtar kelimeler: ergenlik, erteleme davranışı, akademik erteleme

¹ Uzm. Psk. Dan. Başakşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, aensaruzun_@msn.com.

² Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.B.D.

A research about academic procrastination behaviors of high school adolescents

Abstract

The purpose of this research is that examining some changes in terms of academic procrastination behavior of adolescents who attend different schools in a district of Istanbul- Başakşehir. This study has been worked on three schools. Kayaşehir Anatolia High School, Başakşehir Vocational and Technical Anatolia High School and Celalettin Ökten Anatolia Religious School- that are located in a district of Istanbul Başakşehir. Students who participated in the survey are a total of 450 students, including 9-10-11. Research has been work on 226 girls and 224 boys.

All data from research is gathered “academic procrastination scale” and personal information form. The results related to the overall structure of the group, have been introduced with frequencies and percentages. It has been seen that gender and the scores the they received from the academic procrastination scale scores of male students’ academic procrastination examined were higher ($t=4,054$; $p<,001$). There were no significant differences according to the type of high school when we examine ($F=2,94$; $p>,05$). With respect to class 9 and class 11 were significant differences in favor of 11 classes ($F=8,61$; $p<,001$). Students’ academic procrastination scores, who perceive their academic achievements low, are higher than that students who perceive their academic achievements high ($F=32,31$; $p<,001$).

Keywords: *adolescence, procrastination, academic procrastination*

Giriş

Kulaksızoğlu’na (2011) göre ergenlik; bedence büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, erinlikle başlayan ve bedence büyümenin yetiştikine has özellikler ile paralellik göstererek sona ermesiyle tamamlandığı düşünülen özel bir evredir.

Ergenlik dönemi, insan gelişimindeki en hızlı iki büyüme evresinden birini oluşturmaktadır. Bu dönemdeki fiziksel gelişim, duygusal, sosyal ve zihinsel olgunlukların temelini oluşturmaktadır. Ergenlik

dönemi, biyolojik değişimle başlamakta, bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimle tamamlanmaktadır (Yavuzer, 2000).

Ergenlik dönemi, çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasında psikolojik açıdan önemli problemleri olan bir gelişim dönemidir. Bu bağlamda söz konusu dönem için ruh sağlığı da ayrı bir önem taşır. Dolayısıyla ergenin ruh sağlığı gelişimi sabit bir doğru değil, tam aksine fazla zikzaklar çizen bir profile sahiptir. Bu duruma en tipik örnek davranışlardaki tutarsızlıktır. Bunun en önemli sebebi ise ergenin kimlik oluşturma çabasıdır. Bu anlamda ergen, hem kimlik oluşumuyla birlikte ruhsal gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlamaya çalışmakta, hem de döneme özgü gelişim ödevlerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Zira bu ödevlerindeki başarı ya da başarısızlık büyük ölçüde ergenin yetişkinlik dönemine adaptasyonunu ve başarısını belirleyecektir Koç (2003).

Ergenler birçok açıdan değişime maruz kaldıkları bu dönemde hayatındaki değişikliklere bazen uyum sağlamada zorlanabilirler. Bu zorlanmalar sonucunda ergenlerde aile içi iletişim çatışmaları, kural dışı davranışlar, çetelere üye olma, bağımlılık, okuldan kaçma, akademik erteleme ile ilgili problemler görülmektedir.

Bu çalışmada ergenlik döneminde görülen problemlerden olan akademik erteleme konusu ele alınacaktır. Ackerman ve Gross (2005), ertelemeyi yapılması gereken bir işi zamanında yapmama ve bu işi başka bir zaman dilimine erteleme olarak tanımlar. Ancak bu erteleme eğilimi bireyin kendi denetiminde olmamaktadır. Bireyin ertelemedeki temel sıkıntısı ilgili işi yapmada kendini motive edememesinden kaynaklanmaktadır.

Akademik erteleme davranışı ise, kişinin yerine getirmesi gereken akademik görevlerini zamanında yapmamış olmasına bağlı olarak, yüksek düzeyde stres yaşayana kadar bu görevleri yapmaya başlamama olarak tanımlanmaktadır (Senecal ve ark.,1995). Akademik erteleme genellikle yapılması planlanan bir akademik görevi ileri bir tarihte yapılacağına belirtilmesi yolu ile ilgili

sorumluluğun geciktirilmesidir. Sorumlulukların ve kararların ertelenmesi olarak görülen tipik bir durum ve davranışsal özelliktir (Deniz ve ark., 2009).

Sınava hazırlanma, ödev hazırlama, derslerini tekrar etme gibi akademik görevleri yerine getirmeme akademik ertelemeye örnek olarak gösterilebilir (Solomon ve ark., 1984).

Verilen görevler birey için stres unsuru olabilir. Birey başaramama korkusu, yüksek başarı beklentisi, özgüven eksikliği gibi nedenler ile akademik görevlerini erteleme yoluna gidebilir (Ferrari ve ark.,1995). Böylece kişi stres oluşturan ilgili işlerden kaçınarak akademik erteleme davranışı ile kazanç sağlayarak stres ile geçicide olsa başa çıkabilir (Deniz ve ark., 2009).

Senecal ve ark. (1995) ve Aydoğan (2008) ise akademik erteleme davranışını zayıf zaman yönetimi becerileri yâda tembellik özelliğinden çok daha fazlasını içeren motivasyonel bir problem olarak tanımlamışlardır.

Başarılı olmayı engelleyen en önemli etkenlerden birisi akademik erteledir. Çünkü verilen akademik görevler, bireyin öğrenmesini artırır. Fakat bu görevleri ertelemek aynı zamanda öğrenmeyi ertelemek anlamına gelir. Bunun sonucunda başarısızlık kaçınılmaz olur (Ferrari ve ark., 1995; Scher ve Osterman 2002).

Öğrenciler için erteleme davranışının sıklığı öğrenme oranı ile paraleldir. Konuyu derinlemesine öğrenen, konuda eksikliği kalmayan öğrenci için bilgi düzeyi arttıkça konu zevkli hale gelir. Fakat öğrencinin konuya hâkimiyeti az ise konudan zevk almaz. Sürekli olarak erteleme eğiliminde olur (Orpen, 1998; Akdoğan, 2013).

Akademik erteleme birey açısından istenmeyen görevlerden kaçınma amacı ile akademik görevleri yerine getirmemesi olarak açıklanmıştır. Bireyi akademik ertelemeye iten nedenler ise yapılan araştırmalar ile ortaya konmuştur. Erteleme eğiliminin nedenleri konusunda alan

yazında söylenenlere bir bütün olarak bakılırsa; bireyin zamanı etkili bir şekilde yönetebilme, önceliklerini belirleyebilme, verimli ve etkili çalışabilme alışkanlıklarının olmaması gibi durumlarla ilgili olduğu görülmektedir. Erteleme eğiliminin olası diğer nedenleri, bireyin kişilik özellikleri ve kendi ve çevresine yönelik yaptığı hatalı bilişsel yüklemeleriyle ilişkili görünmektedir. Bu noktada erteleme eğilimini tetikleyen nedenlerin daha çok, çevresel faktörlerin olası etkisini dışarıda bırakacak şekilde, bireyin kendini yönetme becerileri kişiliği ve bilişsel süreçlerle açıklanmasının alanda önemli bir boşluk oluşturduğu düşünülebilir. Örneğin “Bugün git yarın gel” anlayışıyla çevresel faktörlerin de bürokratik işlerde erteleme eğilimini nasıl şekillendirdiğini görmemek mümkün değildir (Balkıs, 2006; Tanrıkulu, 2013).

Özetle, bireyin zamanı yönetmedeki yetersizliği, benlik saygısı, öz yeterlilik inançları, başarısızlık korkusu, mükemmeliyetçilik, okul başarısına ilişkin doyum düzeyi, öğrenme stratejileri, motivasyon, düşük benlik saygısı, kaygı, gerçekçi olmayan beklentiler, kişilik özellikleri, erteleme eğiliminin nedenleri arasında gösterilebilir (Kandemir, 2010; Tanrıkulu, 2013).

Bu çalışmada İstanbul ili Başakşehir İlçesi’nde öğrenim gören ergenlerin akademik erteleme davranışlarının cinsiyet, lise türü, devam ettiği sınıf düzeyi ve algıladıkları akademik başarıları gibi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı konusu incelenecektir. Akademik erteleme konusu özellikle ergenler için yaygın görülen bir durumdur. Bu çalışmada akademik erteleme davranışına etkisi olduğu düşünülen bazı sosyo - demografik değişkenler sınanarak aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulacaktır. Bu sayede hem alan yazına yeni istatistiksel bilgiler sunulacak hem de söz konusu akademik erteleme davranışını etkileyen durumlar ile ilgili eğitimcilere ve araştırmacılara yeni bilgiler sunulacaktır.

Yöntem

Araştırma modeli

Bu araştırma lise eğitimine devam eden ergenlerin Akademik Erteleme Davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışma olacaktır. İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2003). Araştırmada bağımsız değişken olarak cinsiyet, lise türü, bulunduğu sınıf düzeyi, akademik başarısı gibi değişkenler kullanılacaktır. Çalışmada incelenen bağımlı değişken ise Akademik Erteleme Davranışlarına yönelik değerlendirme puanları olacaktır.

Evren ve örneklem

Bu çalışmada hedef evreni Türkiye Cumhuriyetinde öğrenim gören tüm lise öğrencileridir. Çalışma evreni ise 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir İlçesi'nde lisede öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma örneklemini 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir İlçesi'nde öğrenim gören, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi, 9. 10. ve 11. sınıf kız ve erkek öğrencilerdir.

Örneklem seçilirken tabakalı örneklem yöntemi seçilmiştir. Tabakalı örnekleme yöntemine göre öncelikle İstanbul ili Başakşehir ilçesi'ndeki liseler sosyo-ekonomik açıdan alt orta ve üst gruplara ayrılmıştır. Daha sonra her statüden eşit sayıda okulları seçilmiştir. Okullar seçildikten sonra, seçilen okulda öğrenim gören öğrenciler, random örnekleme yöntemi ile seçilerek örneklem grubu oluşturulmuştur.

Veri toplama araçları

Örneklem grubunda yer alan ergenlerin; cinsiyet, devam ettiği lise türü, devam ettiği sınıf düzeyi, akademik başarısı, anne ve

babanın öğrenim durumu gibi özelliklerini belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır.

Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere 19 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadeler verilen tepkiler “beni hiç yansıtmıyor”, “beni çok az yansıtıyor”, “beni biraz yansıtıyor”, “beni çoğunlukla yansıtıyor”, “beni tamamen yansıtıyor” biçiminde olmak üzere beş basamaklı likert tipinde derecelendirilmektedir. Ölçek tür olarak kendini değerlendirme ölçeği, kağıt kalem testidir. Ölçek lise ve üniversite öğrencilerine uygulanabilmektedir. Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere 19 ifadeden oluşmaktadır (Çakıcı,2003).

İşlem

Veriler toplanırken araştırmacı örnekleme oluşturan ergenlere araştırmacının amacı, ölçekler ve gönüllülük ilkesi hakkında bilgi vermiş ve güvenilirliği sağlayabilmek amacıyla öğrencilerden ölçeklerin üzerine isimlerini yazmamaları istenmiştir. Veriler ergenlerden 2014-2015 öğretim yılında toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Akademik Erteleme Ölçekleri öğrencilere uygulandıktan sonra cevap kâğıtlarının genel kontrolleri yapılmış eksik ya da birden fazla seçenek işaretlenmiş olan ve geçersiz bulunan cevap kâğıtları değerlendirme dışı bırakılmış ve 450 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmelerini yapmak amacıyla SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 15.0 for Windows paket programı kullanılmıştır.

Grubun genel yapısına ilişkin bulgular frekans ve yüzde değerleriyle ortaya konulmuştur. Araştırmacının bağımlı değişkeni olan öğrencilerin akademik erteleme puanlarının sosyo-demografik değişkenlere

göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlerin seçiminde dağılımların normalliği ve değişkenlerin kategori sayısı dikkate alınmıştır. Kategori sayısının iki olduğu durumlarda dağılım normalse bağımsız gruplar t testi, normal değilse mann whitney-u analizi tercih edilmiştir. Kategori sayısının en az üç olduğu durumlarda dağılım normalse ANOVA analizi tercih edilmiş ANOVA analizi sonucunun anlamlı olduğu durumlarda varyansların homojenliği denetlenmiş, tüm varyansların homojen olduğu saptanmış dolayısıyla bu durumlarda farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla scheffe analizi tercih edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda örneklem grubundan toplanan ölçeklerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. Bulgular bölümünde önce örneklem grubunun genel yapısını tanıttıcı frekans ve yüzde dağılımlarına kısa açıklamaları ile birlikte yer verilmiştir. Daha sonra elde edilen veriler araştırmanın amaçları ve bu amaçların sunulduğu sırasına göre istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait sosyo-demografik verilerin, frekans analizi ve yüzde dağılım sonuçları.

Bağımsız Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	226	50.2
	Erkek	224	49.8
Lise Türü	Anadolu Lisesi	150	33.3
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	150	33.3
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	33.3
Sınıf Değişkeni	9. Sınıf	150	33.3
	10. Sınıf	149	33.1
	11. Sınıf	151	33.6
Akademik Başarı	Düşük	33	7.3
	Normal	286	63.6
	İyi	131	29.1

Tablo 1’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 226’sı (%50.2) kız, 224’ü (%49.8) ise erkektir, öğrenciler üç lise türünde de eşit oranda dağılmaktadır (%33.3). Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 150’si (%33.3) 9. sınıfta, 149’u (%33.1) 10. sınıfta ve 151’i (%33.6) ise 11. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 33’ü (%7.3) akademik başarısını düşük olarak, 286’sı (%63.6) normal olarak ve 131’i (%29.1) ise iyi olarak değerlendirmektedir.

Tablo 2. Akademik erteleme ölçeğinden alınan puanların cinsiyet durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t Testi sonuçları.

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh _{\bar{x}}	t Testi		
						t	Sd	p
Akademik Ertelenme	Kız	226	49.24	13.49	0.90	-4.054	448	.000
	Erkek	224	54.34	13.20	0.88			

Tablo 2’de görüldüğü üzere akademik erteleme ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık erkek öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur ($t = -.054$; $p < .001$). Yani erkek öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3. Akademik erteleme ölçeğinden alınan puanların lise türü, bulunduğu sınıf düzeyi, algılanan akademik başarı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (anova) ve scheffe testi sonuçları.

f , \bar{X} ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları						SCHEFFE Sonuçları
Puan	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	
Akademik Erteleme	AL	150	52.81	13.64	G.Arası	1072.80	2	536.40	2.94	.054	-----
	M/TAL	150	49.60	12.04	G.İçi	81635.85	447	182.63			
Akademik Erteleme	9. sınıf	150	48.41	13.81	G.Arası	3068.65	2	1534.32	8.61	.000	11>9
	11. sınıf	149	52.15	12.57	G.İçi	79640.01	447	178.17			
Akademik Erteleme	Düşük	33	62.42	9.95	G.Arası	10447.40	2	5223.70	32.31	.000	K>N N>I
	Normal	286	53.59	12.83	G.İçi	72261.26	447	161.66			
	İyi	131	45.15	13.06	Toplam	82708.66	449				

Tablo 3'te görüldüğü gibi örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanların lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=2.94$; $p>.05$).

Tablo 3'e göre, örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanların lise sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=8.61$; $p.001$). Bu sonucunun ardından farklılıkların hangi guruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiştir. Analiz sonucunda varyansların ($L=1.35$; $p>.05$) homojen olduğu görülmüştür. Varyansların homojen olması nedeniyle Scheffe testi tercih edilmiştir. Öğrencilerin akademik erteleme ölçeği puanlarının lise sınıf seviyesi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan

Scheffe analizi sonucunda söz konusu farklılığın 11. sınıf öğrencileri ile 9. Sınıf öğrencileri arasında 11. sınıf öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Yani 11. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme puanları, 9. sınıf öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanların algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gurupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=32.31$; $p<.001$). Bu sonucunun ardından farklılıkların hangi guruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiştir. Analiz sonucunda varyansların ($L=3.02$; $p>.05$) homojen olduğu görülmüştür. Varyansların homojen olması nedeniyle Scheffe testi tercih edilmiştir. Öğrencilerin akademik erteleme ölçeği puanlarının algılanan akademik başarı değişkenine göre hangi guruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe analizi sonucunda söz konusu farklılığın akademik başarısını düşük olarak algılayan öğrenciler ile normal algılayanlar arasında başarısını düşük algılayanlar lehine $p<.01$ düzeyinde; akademik başarısını düşük algılayanlar ile başarısını iyi algılayanlar arasında başarısını düşük algılayanlar lehine $p<.001$ düzeyinde ve akademik başarısını normal olarak algılayan öğrenciler ile iyi algılayan öğrenciler arasında normal algılayan öğrenciler lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Yani akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik erteleme puanları (düzeyleri), akademik başarısını yüksek algılayan öğrencilerden daha yüksektir.

Tartışma

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar yapılarak, bulgular literatürdeki diğer araştırma bulgularına benzerlik ve farklılıklar açısından değerlendirilmiştir.

İstanbul ili Başakşehir ilçesi'nde 450 lise öğrencisi ile yapılan bu çalışma, araştırmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, 11. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıf öğrencilerine göre, akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik başarılarını yüksek algılayan öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu lise türünün akademik erteleme davranışı üzerindeki etkisinin olmadığı ortaya konmuştur.

Yapılan birçok araştırma sonucunda akademik erteleme nedeni olarak cinsiyetin önemli bir neden olduğu ortaya konmuştur (Balkıs ve ark, 2006; Akkaya, 2007; Aydoğan, 2008; Çetin, 2009). Bu çalışma sonucunda akademik erteleme davranışı gösterilmesinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ve Balkıs ve ark. (2006); Akkaya, (2007); Aydoğan, (2008); Çetin, (2009), çalışmalarını destekler niteliktedir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yetiştirme tarzları incelendiğinde kız öğrencilerin daha kontrollü yetiştiğini gözlemleyebiliriz. Kızların kontrollü yetiştirmeleri sonucunda ileride akademik erteleme gibi sorunun, daha serbest yetiştirilen erkeklere oranla daha az erteleme davranışı gösterdiklerini söyleyebiliriz.

(Solomon ve ark., 1980), Ferrari (1992), (Kachgal ve ark., 2001), Onwuegbuzic (2004)'in yaptıkları araştırma sonucunda akademik erteleme davranışının hiçbir alanı için cinsiyet farkının önemli bir değişkeni olmadığını ortaya koymuşlardır. Yani akademik erteleme ile cinsiyet değişkeninin anlamlı bir ilişkisi olmadığını ortaya koymuşlardır. Fakat bu çalışma sonucunda akademik erteleme davranışı gösterilmesinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Ferrari (1992), Ferrari (2000), (Kachgal ve ark., 2001), Onwuegbuzic (2004), Solomon ve Rothblum (1984) araştırmaları ile bu çalışmadaki akademik erteleme davranışını incelemede cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Yapılan iki araştırmanın sonuçlarının farklılık gösterme nedeni örneklem grubunun farklı

olması olabilir. Örneklem grubunun farklı olmasına paralel olarak katılımcıların yetiştikleri sosyal çevrenin farklı olması, çocuk yetiştirme tutumlarının farklı olması nedeni ile cinsiyet eğilimleri durumu bu iki araştırmada farklılık göstermiş olabilir.

(Senecal ve ark., 1995), yaptığı araştırma sonucuna göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla erteleme eğilime sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma sonucunda akademik erteleme davranışı gösterilmesinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar karşılaştırıldığında (Senecal ve ark., 1995) bu çalışmanın sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

(Beswick ve ark., 1988) tarafından yapılan araştırmada 245 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada erkek ve kız öğrenciler açısından ise bir farklılık bulunmamıştır (Sarioğlu, 2011). Bu araştırmanın sonuçlarına göre ise akademik erteleme davranışı gösterilmesinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. (Beswick ve ark., 1988) araştırmaları ile bu araştırmanın sonucu farklılık göstermektedir. Farklılığın nedeni, araştırma yapılan grubun yaş grubunun farklı olması gösterilebilir. (Beswick ve ark., 1988) araştırmaları üniversite öğrencilerine uygulanmışken, bu çalışma lise öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin yaş gruplarının farklı olması araştırmanın sonucunu bu denli etkiliyor olabilir.

(Balkıs ve ark., 2006)'nın üniversite öğrencileri arasında akademik erteleme eğiliminin; motivasyon, zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantre olma gücü, akademik başarı ve cinsiyet ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan araştırmalarına eğitim fakültesinde öğrenim gören 238 öğrenci katılmıştır. Akademik erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı, kız öğrencilerin akademik erteleme eğilimi düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden daha düşük olduğunu saptanmıştır. Bu araştırma sonucunda akademik erteleme davranışı gösterilmesinde

erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Buna göre Balkıs ve arkadaşları (2006)'nın araştırması ile bu çalışma sonuçları açısından birbirini destekler niteliktedir.

Akbay Evin'in (2009) araştırmasında üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bu araştırmasında, erteleme davranışı eğilimi dikkate alındığında, kızlarla erkekler arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığı ortaya koymuştur. Bu çalışma sonucunda akademik erteleme davranışı gösterilmesinde cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı sonucu görülmüştür. Buna göre Akbay Evin'in (2009) çalışması ile bu çalışma cinsiyet değişkeni sonucuna göre farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın nedeni araştırmanın uygulandığı örneklem gurubu en büyük etken olarak gösterilebilir. Akbay Evin (2009) çalışmasını üniversite öğrencilerine uygulamıştır. Bu çalışmada ise lise öğrencileri örneklem gurubunu oluşturmaktadır. Akdemir (2013) araştırması sonucuna göre okul değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin akademik ortalamaları anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu çalışmanın sonucunda ise örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanların lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Akdemir (2013) araştırması ile bu çalışma akademik erteleme ve okul türü değişkenine göre sonuçları birbirinden farklılık göstermektedir. Araştırma sonuçlarının farklılık göstermesinde, örneklem gurubunun farklı olması gösterilebilir. Aynı zamanda araştırmanın yapıldığı kurumlarının farklı olması da önemli bir ayrıntıdır. Akdemir (2013) araştırmasını ilköğretim öğrencileri üzerinde yapmışken, bu araştırma lise eğitimine devam eden öğrencilerine yönelik uygulanmıştır.

Yiğit ve Dilmaç (2011) ortaöğretim öğrencilerinin akademik ertelemelerinin okul türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yaptıkları varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik ertelemelerinin okula göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterdiğini bulmuşlardır. Bu çalışma sonucunda ise örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin akademik

erteleme ölçeğinden aldıkları puanların lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yiğit ve Dilmaç (2011) araştırması ile bu çalışma akademik erteleme ile lise türü değişkeni sonuçları açısından birbirinden farklılık göstermektedir. Bu iki araştırmanın farklı olmasında en önemli etken her iki araştırmadaki örneklem gurubunun farklı olmasıdır. Örneklem gurubunun yapısı değiştikçe araştırma sonuçları da değişme göstermektedir. Aynı zamanda araştırma katılan bireylerin arasındaki kuşak farklıda burada her iki sonucun farklı çıkmasında önemli bir ayrıntıdır. İki araştırma arasında 4 yıl gibi zaman farkının olması, bu süre zarfında akademik erteleme davranışını doğrudan etkileyen sosyal medya kullanımının ciddi oranda yaygınlaşması ve herkes tarafından kullanılabilir hale gelmesi her iki araştırma sonucunu farklı kılmış olabilir.

Yiğit ve Dilmaç (2011) ortaöğretim öğrencilerinin akademik ertelemelerinin sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşım farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yaptıkları varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik ertelemeleri ile okumakta oldukları sınıf arasında anlamlı düzeyde farklılaşım saptamamışlardır. Bu çalışma sonucunda ise 11. Sınıf öğrencilerinin akademik erteleme puanları, 9. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Yiğit ve Dilmaç (2011) araştırması ile bu çalışma sonuçları akademik erteleme konusunda sınıf değişkeni sonuçları bakımından farklılık göstermektedir. İki çalışma sonuçları bakımından farklılık göstermesinde en büyük etken yukarıda da belirtildiği gibi örneklem gurubunun farklı olmasıdır.

Akdemir (2013), yapmış olduğu araştırma sonucunda sınıf değişkenine göre yapılan analizler sonucunda akademik erteleme konusunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu çalışma sonucunda ise 11. Sınıf öğrencilerinin akademik erteleme puanları, 9. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Akdemir (2013) araştırması ile bu çalışmanın sonuçları akademik erteleme konusunda sınıf değişkeni sonuçları bakımından farklılık göstermektedir. Sınıf değişkenine göre çıkan farklılıklar değerlendirildiğine araştırmaya katılan bireylerin akademik başarıları,

akademik beklenti yâda geleceğe yönelik amaçları bakımından her iki gurubun yapısının farklılık gösterdiği önemli bir neden olabilir.

Haycock ve ark. (1998), erteleme eğilimi ile öz yeterlilik ve anksiyete arasındaki ilişkiyi incelemek için 141 üniversite öğrencisinin katıldığı bir araştırma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, erteleme eğilimi ile öz yeterlik düzeyi arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda elde edilen verilere göre akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik erteleme puanları (düzeyleri), akademik başarısını yüksek algılayan öğrencilerden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre Haycock ve ark. (1998) araştırmaları ile bu çalışma birbirini destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmalara göre bireyin kendisine yönelik olarak düşük özsaygı (Çakıcı, 2003), düşük yeterlilik algısı (Gülebağlan, 2003) akademik erteleme eğiliminde önemli bir nedendir. Kendisinin sürekli olarak olumsuz değerlendiren bireyler günlük eylemlerini başlatma ve sürdürme konusunda sıkıntı yaşayabilirler. Kendisini olumsuz değerlendiren öğrencilerin akademik konularda daha başarılı olacağı, araştırma sonuçları ile desteklenmiştir. Bu çalışma sonucunda elde edilen verilere göre akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik erteleme puanları (düzeyleri), akademik başarısını yüksek algılayan öğrencilerden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Yani bu çalışmanın sonuçları ile Çakıcı (2003) ve Gülebağlan (2003) çalışmalarını destekler niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışmaya göre, eğitim ve öğretimin her kademesinde görülen akademik erteleme davranışları lise öğrencileri içinde önemli bir konudur. Akademik erteleme ile ilgili literatür incelendiğine akademik erteleme nedenleri ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Akademik erteleme ile ilgili yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapıldığı görülmüştür. Akademik ertelemenin farklı demografik değişkenler ile ve lise öğrencilerine yapılan bu araştırmanın bulguları literatür için önem arz etmektedir.

Özellikle ülkemizde akademik erteleme ile ilgili yapılan çalışmalarda lise öğrencilerinde kullanılan bağımsız değişkenlerden devam edilen lise türü, sınıf düzeyi ve algılanan akademik başarı alan yazındaki araştırmalarda çok fazla yer almaması nedeni ile araştırma sonuçları bu açıdan alan yazına yenilik katabilir.

Araştırmada veri analizleri sonucunda öğrencilerin akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanları ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde erkeklerin akademik erteleme puanları kız öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Lise türüne göre inceleme yaptığımızda sonuçlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeylerine göre inceleme yapıldığında 9 ile 11. sınıf arasında 11. sınıf öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma veri analizinde son olarak akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerin akademik erteleme puanları, yüksek algılayan öğrencilere göre daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma veri analiz sonucuna göre akademik erteleme davranışının erkek öğrencilerde, 11. Sınıf öğrencilerinde ve akademik başarısını düşük algılayan öğrencilerde daha fazla görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu durum dikkate alınarak bu gruplarda akademik erteleme davranışının daha fazla görülme nedeni yeni araştırmalarda irdelenebilir. Ayrıca akademik erteleme davranışı lise türü değişkenine göre farklılaşmamıştır. Bu sonuç dikkate alınarak bu durum farklı örneklem gurubu ile yeni bir araştırma ile ilgili sonuçlar yeniden irdelenebilir.

Akademik erteleme probleminin azaltılması için okul temelli çalışmalar bu araştırmanın sonuçları dikkate alınarak planlanabilir. Bu araştırma sonuçlarına göre erkek öğrenciler, 11. sınıf öğrencileri ve akademik başarısını düşük algılayan öğrencilere yönelik diğer öğrenciler ihmal edilmeden önleyici çalışmalarda öncelik tanınabilir. Bu kapsamda erteleme davranışını önleyici grup rehberlik çalışmaları, öğrenci bilgilendirme seminerleri, bireysel görüşmeler okul psikolojik danışma ve rehberlik servisi planlamalarına eklenebilir.

Kaynaklar

- [1] Ackerman, D. S. Gross, B. L., (2005). My instructor made me do it: Task characteristics of procrastination. *Journal of Marketing Education*, 27/1, 5-13.
- [2] Akdemir, N.T., (2013). *İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Tutumları İle Akademik Erteleme Davranışları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [3] Akdoğan, A., (2013). *Farklı Depresyon Anksiyete Stres Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı, Konya.
- [4] Akkaya, E., (2007). *Academic Procrastination Among Faculty of Education Students: The Role of Gender, Age, Academic Achievement, Perfectionism and Depression* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [5] Aydoğan, D., (2008). *Akademik Erteleme Davranışının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve Özyeterlik ile Açıklanabilirliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- [6] Balkıs, M., (2006). *Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin, Düşünme ve Karar Verme Tarzları İle İlişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [7] Balkıs, M. Duru, E. Buluş, M. Duru, S., (2006). Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7/2, 57-73.
- [8] Beswick, G., Rothblum, E. D., and Mann, L., (1988). Psychological Antecedents of Student Procrastination. *Australian Psychologist*, 23, 207-217.
- [9] Çakıcı, D.Ç., (2003). *Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme Ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [10] Çetin, Ş., (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik

- erteleme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25):1-7
- [11] Deniz, M.E., Tıraş, Z., Aydoğan, D., (2009). An investigation of academic procrastination, locus of control and emotional intelligence. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-Educational Sciences: Theory and Practice*, 9 (2): 623-632.
- [12] Evin Akbay, S., (2009). *Cinsiyetlerine Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [13] Ferrari, J. R., (1992). Procrastinators and perfect behavior: An exploratory factor analysis of self-presentation, self-awareness, and self-handicapping components. *Journal of Research in Personality*, 26, 75-84.
- [14] Ferrari, J. R., Johnson, J. L. ve McCown, W. G. (1995). *Procrastination and Task Avoidance: Theory, Research, and Treatment*. New York: Plenum Press.
- [15] Ferrari, J.R., Scher, S.J., (2000). Toward and understanding of academic and nonacademic tasks procrastinated by students: The use of daily logs. *Psychology in Schools*, 34, 359-366.
- [16] Gülebağlan, C., (2003). *Öğretmenlerin İşleri Son Ana Erteleme Eğilimlerinin, Mesleki Yeterlilik Alguları, Mesleki Deneyimleri ve Branşları Bakımından Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- [17] Haycock, L. A., McCarthy, P. and Skay, C. L., (1998). *Procrastination in College Students: The Role of Self-Efficacy and Anxiety*. *Journal of Counseling and Development*, 76, 317-324. Oral dissertation, University of Minnesota at Twin Cities.
- [18] Kandemir, M., (2010). *Akademik Erteleme Davranışını Açıklayıcı Bir Model* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- [19] Kachgal, M. M., Hansen, L. S., Kevin, N. J., (2001). Academic procrastination prevention/intervention strategies and recommendations. *Journal of Developmental Education*, 25(1), 14-20.

- [20] Karasar, N., (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- [21] Koç, M., (2003). Gelişim ve Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi, *EKEV Akademi Dergisi*, (15) s.7
- [22] Kulaksızoğlu, A., (2011) *Ergenlik Psikolojisi*. 13. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- [23] Sarıoğlu, A. F., (2011). *Öğretmen Adaylarının Akademik Erteleme Eğilimi İle Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- [24] Scher, J.S. and Osterman, N.M., (2002). Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children, *Psychology in the Schools*, 39 (4), 385-398.
- [25] Senecal, C. Koestner, R. ve Vallerand, J., (1995). Self-regulation and academic procrastination. *The Journal of Social Psychology*, 135 (5), 607-619.
- [26] Solomon, L. J. ve Rothblum, E. D., (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.
- [27] Tanrıku, M., (2013). *Ergenlerin Akademik Erteleme Davranışlarıyla Benlik Saygılarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- [28] Onwuegbuzie, Anthony J., (2004). Academic procrastination and statistics anxiety. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 29/1, 3-19.
- [29] Orpen, C., (1998). The Causes and consequences of academic procrastination: *A Research note*. *Westminster Studies in Education*, 21.
- [30] Yavuzer, H., (2000). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. 4. Basım. Remzi Kitabevi, İstanbul
- [31] Yiğit, R., ve Dilmaç, B., (2011). Ortaöğretimde öğrencilerinin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:2011, Sayı:3.